

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА
НА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА
по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по
научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“

СТАНОВИЩЕ

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално
направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“
по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Елена Дамянова Илиева, Университет
„Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас. Колеж по туризъм – Бургас.

Основание за написване на становището: Заповед № РД-06-19/02.02.2024 г.
на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури и
решение на Научното жури от 12.02.2024 г.

Автор на дисертационния труд: Михаела Николаева Димитрова, докторант
редовно обучение към катедра „Икономика и организация на туризма“ при
Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: „Възможности за устойчиво развитие на
хотелиерството в малка община (по примера на община Каварна)“.

Научен ръководител: проф. д-р Тая Дъбева

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на докторант Михаела Николаева Димитрова представлява задълбочено самостоятелно проучване, което разглежда изключително актуалната тематика за устойчивото развитие на хотелиерството в контекста на тенденциите за развитие на устойчив туризъм. Устойчивостта в хотелиерския бизнес все повече се счита не само за инструмент, осигуряващ дългосрочна финансова ефективност и падащ ефект за околната среда, но и за източник на позитиви за репутацията на бизнеса, дълбоко трансформиращ фирмената култура. Научните изследвания в областта на устойчивото хотелиерство, респективно устойчив туризъм, са предимно насочени към изясняване на същността на процеса и терминологичния апарат. В частност, в България съществува и Стратегия за устойчиво развитие на туризма (2014-2030 г.), като в нея частично се засяга тематиката за устойчивото развитие на хотелиерството. В допълнение, в редица големи общини на територията на страната съществуват разработени регионални стратегии за устойчиво развитие на туризма, какъвто е примерът с община Варна и община Бургас. Малките общини в РБ, особено тези с поминък в туризма, респективно хотелиерството, се съобразяват със споменатите нормативни документи, които не отразяват специфики, характерни за малките териториални единици. Посочените аргументи доказват **значимостта** и **актуалността** на извършеното от Михаела Николаева Димитрова проучване, като те са добре открити както в избраните от докторанта **предмет** и **обект** на научното

изследване, така и в посочената **основна цел** на проучването. На база на ясната и точна формулировка на основната цел на разработката, авторът извежда **осем изследователски задачи**, които са коректно зададени и впоследствие изпълнени в научната разработка.

В увода на дисертационния труд отлично е формулирана **изследователската теза** на проучването, която впоследствие е успешно атестирана в изследването на база на **три основни хипотези**. Използваните в разработката **научно-изследователски методи и научни подходи** съответстват на поставените в дисертацията научна цел и изследователски задачи. За обработка на събраните по време на емпиричното проучване данни коректно е използван подходящ и обоснован **статистически подход**. В изложението силно впечатление прави критичната позиция на автора, без да се абсолютизират теоретични постановки, резултатите от емпиричното проучване и предложенията за подобряване на устойчивото развитие в община Каварна. Това е основа за достоверността и реалната приложимост на изследването в доктората.

Източниците на информация са впечатляващи по обем и кореспондират на тематиката на изследването. Докторант Михаела Николаева Димитрова е извършила преглед на разнообразна българска и чуждестранна литературни източници, като чувствително преобладават вторите – над 75% от списъчния състав. Превес имат публикации в областта на устойчиво развитие на туризма, устойчиво хотелиерство и хотелиерски продукт, корпоративна социална и екологична отговорност в хотелиерската индустрия. Посочените от автора **ограничения на изследването** са уместни и приемливи.

В резултат на изложеното до тук считаме, че дисертационният труд е представен във вид и обем **напълно отговарящ на изискванията** на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Димитрова представя три научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд – 1 статия и 2 доклада, с което реализира 70 точки. Статията и един от докладите са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, което свидетелства за ценен принос на автора към популяризиране на българската наука в международен мащаб. Научната продукция към разработения докторат отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 на ЗРАСРБ и на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Във връзка със **структурата** на дисертационния труд на Михаела Николаева Димитрова, разработката е с общ **обем** от 246 страници, от които: увод (7 стр.); изложение в три глави (187 стр.); заключение (4 стр.); списък с използваната литература (20 стр.) Основният текст съдържа 22 таблици и 32 фигури, необходими за визуализиране на представената информация. В дисертационния труд има и 5 приложения с общ обем от 20 стр. Структурата на доктората е отлично балансирана по обем.

Списъкът с цитираната **научна литература** обхваща 191 източника, в т. ч. 44 на български и 147 на английски език. Литературните източници кореспондират с предмета и обекта на изследването, използвани са уместно в изложението, цитирани са коректно, като прави впечатление внушителният им обем спрямо обема на доктората.

От **съдържателна гледна точка**, дисертационният труд притежава класическа структура за подобен вид научни разработки: увод; теоретична глава; аналитична глава;

приложна глава и заключение. Съдържанието е изключително добре балансирано и логически последователно.

В глава първа, след като авторът подчертава важността на туризма в социално-икономически план на база научни изследвания и статистически данни, извършва критичен анализ на концепцията за устойчивостта в развитието на туризма, разглеждайки различни теоретични постановки. Терминът „устойчиво развитие“ е подробно разгледан от историческа, институционална и съдържателна гледна точка, на чиято база се прави тясна релация с термина „устойчив туризъм“. Логично, впоследствие са представени институционалните регламенти за устойчив туризъм с ясно посочени органи на действие и възприета дефиниция на термина. Предвид обекта на изследването, извършен е преглед и анализ на устойчивия туризъм в България по отношение на неговите хронология на развитие, органи на регулация, регламенти и терминологичен апарат. Докторантът прави обоснован извод, че концепцията за устойчив туризъм има тясна релация към околната, икономическата и социалната среда, което впоследствие става методологическа основа на емпиричното изследване. Прилагайки холистичния принцип, авторът представя основните направления на устойчивия туризъм в рамките на трите посочени области на балансирано развитие.

Теоретичният анализ логично продължава с тематиката за устойчивото развитие в хотелиерството, предвид предмета на изследването. Акцентирайки върху значимостта на хотелиерството в обществен и икономически план, се постулира важността на устойчивото развитие в хотелиерската практика. Представени са институции и институционални програми, пряко ангажирани с тематиката, като основен фокус се поставя върху екологичния аспект. Развивайки тезата за трите основни сфери на действие при устойчивостта, авторът представя осем основни направления в устойчивото хотелиерство. Логично изложението в настоящата глава завършва с авторов модел за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община.

В глава втора, авторът прави детайлна характеристика на туризма в община Каварна в обоснован контекст на малка община. На база разработената методология на проучването се анализират редица социално-икономически, туристически и показатели относно хотелиерската суперструктура. На тази база обектът на изследването е характеризира като туристически значим, с налични условия за практикуване на разнообразни форми на туризъм. В рамките на аналитичната част са представени и две емпирични проучвания сред хотелиери и потребители на туристически продукт, базирани на онлайн анкетни карти, разпространени респективно през 2020 г. и 2021 г. Въпросите в рамките на първото запитване са насочени към характеризирани на респондентите (категория, капацитет, вид на обекта и др.); уточняване на емитивните пазари; оценка на приложението и перспективите за устойчиво развитие на хотелиерството в общината. Авторът обективно и фактологически обосновано прави заключението, че хотелиерите в община Каварна не познават добре концепцията за устойчиво хотелиерство, но проявяват умерен интерес. Въпросите в рамките на второто проучване са насочени към характеризирани на респондентите, на чиято база докторантът конструира профил на клиента. Оценено е възприятието им относно устойчивото развитие на хотелиерството, на чиято база е направено заключението, че туристите в община Каварна проявяват силен интерес към закупуване на настаняване в устойчиви хотелиерски обекти.

В глава трета, следвайки модела на проучването, авторът анализира резултатите от проведеното емпирично изследване и предлага мерки и действия към основните заинтересовани страни във връзка с устойчивото развитие на хотелиерството в община Каварна. В началото на изложението авторът прави оценка на степента на устойчивост на туризма в общината, следвайки системата ETIS, което валидира констатациите като релевантни спрямо европейските практики и норми и позволява сравнителен анализ с данни от извършена подобна оценка през 2014 г. Авторът

обосновано отчита застой в устойчивото развитие на туризма, респективно хотелиерството, в общината и прави целенасочени препоръки. Приложният характер на последната част от доктората е категорично потвърден посредством изработените от автора стратегически планове за устойчиво развитие на хотелиерството на три основни нива – общинско, на ниво туристическо сдружение и на ниво хотелиерски обект, което показва цялостен и стратегически подход. Похвално е, че разработените стратегически насоки са успоредно съобразени с действащата Национална стратегия за устойчив туризъм в РБ и ПИРО в община Каварна, което прави предложенията реално приложими в практиката.

Отличително е, че докторантът използва единна методика за изработване на стратегическите насоки в трите направления, спазвайки изведените в глава първа осем основни направления на устойчивото хотелиерство. Впечатление прави професионалният подход в разработените от автора препоръки – те се основават на добрите практики в развити туристически дестинации; доброволни сертификационни системи за устойчиво хотелиерство; примери от признати брандове в международен план. Докторантът представя завършен стратегически документ, предлагайки и показатели за мониторинг и последващ контрол, които са диференцирани на количествени и качествени.

Уводът и заключението на доктората изпълняват ефективно своята роля, а използваният в разработката език е ясен, точен и стилово коректен. Авторът борави с подходяща научна и професионална терминология в областта на туризма и хотелиерството. Представеният **автореферат** на научния труд е в общ обем от 44 стр. и напълно отговаря на изискванията за оформяне на подобен род изложения.

В заключение, на база представените от мен констатации дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

5. Научни и научно-приложни приноси

Изцяло приемаме посочените от докторантът научни и научноприложни приноси в рамките на представеното заключение на доктората. Това са теоретични (обогатяване на теоретичните постановки в хотелиерството); методологични (разработен авторов модел за устойчиво развитие на хотелиерството на регионално ниво) и приложни (апробация на устойчивото развитие на хотелиерството в община Каварна и изработка на стратегически план за подобряване на устойчивостта) приноси с висока стойност. Изключителен **авторов принос** към науката е разработеният авторов модел за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не констатирам плагиатство в представените от докторант Михаела Николаева Димитрова докторат и автореферат.

7. Критични бележки и препоръки

По отношение на дисертационния труд – основно изложение, авторска теза и аргументацията на изводите, нямаме критични бележки и препоръки.

8. Въпроси към докторанта

Нямаме въпроси към докторанта, с оглед на изчерпателното и многоаспектно проучване в доктората.

9. Заключение

Предложената докторска дисертация от Михаела Николаева Димитрова представлява оригинално, задълбочено и многоаспектно проучване, което има изявен приносен характер за теорията за туризма и подчертан приложен характер за хотелиерството на ниво малка община и на ниво хотелиерски обект. Моделът и методиката на изследването са приложими в практиката, особено предвид факта, че са съобразени с действащата релевантна Национална стратегия в РБ. Авторът съчетава успешно придобитите в хода на образованието си в професионално направление „Туризм“ познания с теоретичните и професионалните си интереси, демонстрирайки компетентност, изявена авторова позиция и стратегическо бизнес мислене.

В заключение, на основата на представеното от мен становище с абсолютна убеденост давам своята **положителна оценка за представения докторат** и препоръчвам на Научното жури да **присъди на докторант Михаела Николаева Димитрова образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (туризм)“.**

15.03.2024 г.,

гр. Бургас

Изготвил становището:

/доц. д-р Елена Илиева/

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

ДО

**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА
НА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА**

по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“

СТАНОВИЩЕ

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ по обявена процедура от Икономически университет - Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Веселина Иванова Атанасова, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, Колеж по туризъм – Бургас.

Основание за влизане на становището: Заповед № РД-06-19/02.02.2024 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури и решение на Научното жури от 12.02.2024 г.

Автор на дисертационния труд: Михаела Николаева Димитрова, докторант редовно обучение към катедра „Икономика и организация на туризма“ при Икономически университет – Варна.

Тема на дисертационния труд: „Възможности за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община (по примера на община Каварна)“.

Научен ръководител: проф. д-р Тая Дъбева

2. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране научен труд на докторант Михаела Николаева Димитрова е фокусиран върху възможностите за устойчиво развитие на хотелиерството в конкретна малка община.

Използвани и сполучливо са интегрирани в текста 191 литературни и информационни източници, в т. ч. 131 литературни източници и 60 интернет сайтове.

Сполучливо и убедително са дефинирани, актуалността на анализирания тематика, предмета и обекта на изследването. Основна цел на дисертационния труд, посочва докторант Димитрова, е „извеждане на насоки за приложение на концепцията за устойчив туризъм в община Каварна, чрез разработване на план и формулиране на мерки за развитие на устойчиво хотелиерство“. За постигането на тази научна цел, авторът си поставя и формулира 8 изследователски задачи.

В научната разработка успешно се проверява и доказва тезата, че „приложението на концепцията за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община допринася за предотвратяване на негативните последици от развитието на

туризма и генериране на социално-икономически ползи за приемащата общност".
Формулираната теза се конкретизира в три изследователски хипотези.

Използваните научно-изследователски методи съответстват в пълна степен на зададените в дисертационната научно-изследователска цел и задачи. Тяхната съвкупност включва: анализ и синтез, системен подход, ситуационен анализ, анкетно проучване. За обработката на събраните по време на емпиричното проучване данни коректно е използван подходящ и обоснован статистически подход.

В изложението ясно е изразена авторовата позиция на докторанта, оригиналност и задълбоченост на изводите, с прецизен научен апарат. Авторският подход е съобразен с изискванията на използваните изследователски методи. Налице е ясно изразена автентичност на изходните данни, последователност и достоверност на изводите и препоръките.

Източниците на информация са в достатъчен обем и тематична насоченост и кореспондират с тематиката на изследването. Докторант Михаела Димитрова е извършила преглед на 191 литературни източници, в т.ч. български и чуждестранни.

Дисертационният труд има характер на цялостно, завършено, оригинално и значимо научно изследване по проблемите и възможностите за развитие на устойчиво хотелиерство в рамките на малка община.

В резултат на изложеното до тук считаме, че дисертационният труд е представен във вид и обем напълно отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Димитрова представя три научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд – 1 статия и 2 доклада. Статията и един от докладите са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация. Научната продукция към разработения докторат отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 26, ал. 2 и ал. 3 на ЗРАСРБ и на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

От съдържателна гледна точка, дисертационният труд притежава класическа структура за подобен вид научни разработки: увод; теоретична глава; аналитична глава; приложна глава и заключение. Съдържанието е изключително добре балансирано и логически последователно.

Устойчивостта, посочва докторант Димитрова, в хотелиерския бизнес все повече се счита не само за инструмент, осигуряващ дългосрочна финансова ефективност, но и шадящ ефект за околната среда.

В структурно отношение съдържанието на дисертационния труд е логически обвързано, подробно, последователно със сравнително добре балансираните части, ясен и разбираем стил.

В хода на изложението, включващо общо 236 страници, от които: увод (7 стр.); изложение в три глави (187 стр.); заключение (4 стр.); списък на използваната литература (18 стр.), логически, последователно и задълбочено са разкрити основните понятия „устойчив туризъм“ и „устойчиво хотелиерство“, изяснени са теоретичните постановки, анализа, и се правят конкретни изоди и препоръки. В дисертационния труд са включени и 5 приложения (20 стр.) Основният текст съдържа 58 таблици и 36 фигури.

Списъкът с цитираната научна литература обхваща 191 източника, в т. ч. 44 на български и 147 на английски език. Литературните източници кореспондират с предмета и обекта на изследването, използвани са уместно в изложението, цитирани са коректно.

В първа глава са систематизирани теоретичните основи на устойчиво развитие на туризма, авторът проследява развитието на концепцията за устойчив туризъм. От прегледа и систематизирането на специализирани публикации и научна литература в областта са изведени дефиниции за понятията устойчиво развитие, устойчив туризъм, устойчиво хотелиерство и устойчив хотелиерски продукт. Изяснява се също връзката между туризма, хотелиерството и устойчивото развитие.

Приноси момент още в първа глава е предложеният авторски „модел за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община.“

Втора глава в структурен и логичен аспект е посветена на хотелиерството в община Каварна и неговото устойчиво развитие.

В резултат на проведеното от автора анкетно проучване, относно нагласите на хотелиерите към приложението на концепцията за устойчиво развитие в община Каварна, бихме могли да изведем следните твърдения:

- в хотелиерството не се прилагат принципите на устойчиво развитие;
- малък дял от заинтересованите субекти проявяват интерес към проучването;
- ползите, които се генерират от прилагане на концепцията имат предимно икономически характер, влиянието върху околната среда и социалната среда на приемащото общество са незначителни.

Основавайки се на тях бихме могли да заключим, че хотелиерите в община Каварна не познават същността на концепцията за устойчиво развитие, респективно принципите и ползите от приложението ѝ. По отношение на нейното внедряване проявяват умерен интерес.

За ефективното приложение на концепцията за устойчивостта в хотелиерството в община Каварна е необходимо да бъдат положени усилия от страна на общинската администрация и местното туристическо сдружение.

В глава трета, докторант Димитрова анализира резултатите от проведеното емпирично изследване и предлага мерки и действия към основните заинтересовани страни във връзка с устойчивото развитие на хотелиерството в община Каварна.

По мнение на автора, визията за развитие би могла да бъде дефинирана като „създаване на условия за развитие на висококачествен, устойчив и конкурентоспособен хотелиерски продукт, чиято пазарни позиции на националните и международни туристически пазари се подобряват“.

Стратегическата цел следва да се определи като *предлагания продукт да се основава на наличните уникални ресурси и установени традиции в дестинацията*, а приоритет на настоящия план е *съхранението и възстановяването на наличните природни ресурси, в това число туристически, балансирано развитие на икономиката в дългосрочен план и подобряване благосъстоянието на местната общност.*

Авторът аргументирано представя цели, мерки и действия, чрез които да бъде създадена благоприятна среда за развитие на устойчиво хотелиерство в община Каварна. Изпълнението им следва да съхрани ресурсите на околната среда и да установи стабилна икономическа и социална среда, в които заведенията за пребиваване да функционират. По мнение на докторант Димитрова, визията за развитие би могла да бъде дефинирана като *създаване на условия за развитие на висококачествен, устойчив и конкурентоспособен хотелиерски продукт, чиито пазарни позиции на националните и международни туристически пазари се подобряват.*

Стратегическа цел следва да се определи като *предлагания продукт да се основава на наличните уникални ресурси и установени традиции в дестинацията*, а приоритет на настоящия план е *съхранението и възстановяването на наличните природни ресурси, в това число туристически, балансирано развитие на икономиката в дългосрочен план и подобряване благосъстоянието на местната общност.*

В дисертационния труд, авторът представя цели, мерки и действия, чрез които да бъде създадена благоприятна среда за развитие на устойчиво хотелиерство в община Каварна. Изпълнението им следва да съхрани ресурсите на околната среда и да установи стабилна икономическа и социална среда, в които заведенията за пребиваване да функционират.

В заключение, на база представените констатации дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящи на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

5. Научни и научно-приложни приноси

По наша преценка в дисертационния труд се съдържат следните теоретико-методологически и практико-приложни приноси:

- систематизирани са теоретичните познания и са изведени дефиниции за понятията: устойчиво развитие, устойчив туризъм, устойчиво хотелиерство и устойчив хотелиерски продукт в контекста на характеристиките на малка община;
- създаден и апробиран е оригинален авторски модел за развитие на устойчиво хотелиерство в малка община;
- проведено е емпирично проучване за степента на развитие на устойчивото хотелиерство в община Каварна;
- в резултат от експерименталното прилагане на авторския модел са разработени стратегически планове за внедряване на принципите на концепцията за устойчиво развитие в хотелиерската дейност в община Каварна;

• предложена е система от показатели за мониторинг на устойчивото хотелиерство;

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не констатирам плагиатство в представените докторат и автореферат от докторант Михаела Николаева Димитрова.

7. Критични бележки и препоръки

По отношение на дисертационния труд – основно изложение, авторска теза и аргументацията на изводите, нямаме критични бележки и препоръки.

8. Въпроси към докторанта

Нямаме въпроси към докторанта, с оглед на изчерпателното и многоаспектно проучване в доктората.

9. Заключение

Предложената докторска дисертация от Михаела Николаева Димитрова на тема „Възможности за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община (по примера на община Каварна)“ обогатява значително науката и практиката по отношение развитие на устойчиво хотелиерство в малка община.

Представеният научен труд е завършено самостоятелно изследване, което отговаря на необходимите изисквания към подобен род разработки по отношение на структурираност, значимост и завършеност. С разработването му са постигнати конкретни научни и научно-приложни резултати и ясно се открояват приносни моменти.

В заключение, на основата на представеното от мен становище с абсолютна увереност давам своята положителна оценка за представения докторат и препоръчвам на Научното жури да присъди на докторант Михаела Николаева Димитрова образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“.

19.03.2024 г.,
гр. Бургас

Изготвил становището
доц. д-р Веселина Атанасова

СТАНОВИЩЕ

за дисертация на **Михаела Николаева Димитрова**,
докторант към катедра „Икономика и организация на туризма“
при Икономически университет – Варна
на тема: *„Възможности за устойчиво развитие на хотелиерството в малка
община (по примера на община Каварна)“*

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.9. Туризъм

Научна специалност: Икономика и управление (туризъм)

Научен ръководител: проф. д-р Таня Дъбева

Изготвил становището: доц. д-р Генка Иванова Рафаилова

Катедра „Чужди езици и комуникация в туризма“

Колеж по туризъм – Варна при Икономически университет – Варна

Настоящото становище е разработено на основание на решение на научно жури от 12.02.2024 г., назначено със заповед № РД-06-19/02.02.2024 г. на ректора на Икономически университет – Варна.

I. Кратко представяне на докторанта

Авторът на дисертационния труд **Михаела Димитрова** е родена на 25.01.1991 г. Завършва през 2010 г. Средно общообразователно училище „Стефан Караджа“ в гр. Каварна с природо-математически профил, интензивно изучаване на математика, физика, и география. В периода 2010 – 2014 г. се обучава в специалност „Туризъм“ в Икономически университет – Варна. През 2015 г. получава ОКС „магистър“ в същия университет, специалност „Международен туристически бизнес“.

Богатият професионален опит на докторант **Димитрова** е спомогнал за реализиране на задълбочено изследване с ясно изразен научно-приложен характер. Изпълняваните отговорности в процеса на целенасоченото ѝ професионално развитие са допринесли за много доброто обвързване на теоретичните аспекти в дисертационния труд с определените насоки за устойчиво развитие на хотелиерството в община Каварна.

II. Обща оценка на дисертационния труд

За участието си в процедурата по публична защита докторант **Михаела Димитрова** е представила следните разработки:

- дисертационен труд в общ обем от 247 стандартни страници;

- автореферат в обем от 44 стандартни страници;
- 3 научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд, от които 1 статия и 2 доклада от научни конференции. Статията е публикувана през 2022 г. в специализирано реферирано научно списание „Известия“ на Съюза на учените – Варна, серия „Икономически науки“, том 11, бр. 1 (с. 193-201). Единият доклад е представен на Международна конференция „Устойчив туризъм и опазване на околната среда“ в Одрин, Турция, а другият на конференция „Регионална икономика и устойчиво развитие“, организирана от Изследователски институт към Икономически университет – Варна.

Представените научни разработки отразяват в достатъчна степен основни части от съдържанието на дисертационния труд като по този начин му придават необходимото ниво на публичност.

Докторант Димитрова представя дисертационен труд, посветен на актуална за националната и регионалната икономика тема, свързана с устойчивото развитие на хотелиерството в отговор на негативните последици за околната среда от неконтролируемото разрастване на суперструктурата в туристическите места. Разработката се отличава с високо научно-методическо и практико-приложно значение. Изборът ѝ е много добре мотивиран и обоснован от съвременните разнообразни ефекти и въздействия на хотелиерската дейност, както и от влиянията на сезонния фактор върху експлоатацията на суперструктурата и трудовата заетост в сектора.

Дисертационният труд е представен в класическа структура от три основни части, които са много добре балансирани и съответстват на правилно формулираните в увода изследователски задачи. Съдържанието на дисертационния труд е логически обвързано и последователно, което обуславя успешното реализиране на поставената в разработката научна цел. Структурата на текста съответства на определената методическа рамка за анализ и оценка, и приложения изследователски инструментариум за проучване на възможностите за хармонично развитие на хотелиерската дейност. По този начин е доказана и формулираната от автора теза, че „приложението на концепцията за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община допринася за преодоляване на негативните последици от туризма и генериране на социално-икономически ползи за приемащата общност“. Представената разработка недвусмислено показва много добро владение на специфичния терминологичен апарат и научен стил в разглежданата предметна област.

За подготовката на дисертационния труд са използвани голям брой специализирани информационни източници на български и английски език. Със значителния дял на използваната чуждестранна научна литература д-т Димитрова насочва вниманието към проучване на актуални, международно признати и водещи публикации, свързани с темата на разработката. Информационните източници са цитирани прецизно и коректно, съобразно изискванията.

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси на дисертационния труд

В представения дисертационен труд се открояват следните значими *научни и научно-приложни приноси*:

първо, обогатени, разширени и допълнени са теоретичните аспекти на устойчивото развитие на хотелиерството, по-специално в малка община като са изследвани разнообразните взаимодействия между устойчивото развитие, туризма и хотелиерската дейност;

второ, конструиран е авторов концептуален модел, който е апробиран чрез собствени количествени и качествени проучвания в община Каварна като туристическо място за устойчива хотелиерска дейност;

трето, адаптиран е съответен методически инструментариум, който е приложен за задълбочено изследване на аспектите на устойчивото хотелиерство в малко населено място;

четвърто, анализирани са предимствата и недостатъците от приложението на принципите за хармонично развитие на хотелиерската дейност;

пето, разработени са стратегически планове за внедряване на принципите на концепцията за устойчиво развитие в хотелиерската дейност в община Каварна;

шесто, конструирана е система от показатели за мониторинг на устойчивото хотелиерство.

Посочените научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд на д-т Димитрова са резултат от самостоятелна, целенасочена и задълбочена проучвателна дейност. Разработката е цялостно, напълно завършено изследване по актуална тема, насочена към определяне на интегрален план от универсални мерки и действия за

устойчиво развитие на хотелиерството, приложими при изграждането и усъвършенстването на суперструктурата в малките общини на България.

IV. Бележки и препоръки

В представения дисертационен труд на д-т Димитрова не се откриват съществени теоретични, логически, методически и стилови грешки. Допуснати са неизбежни за подобен род научни изследвания неточности, технически пропуски, подробни описания и др. подобни, които не намаляват посочените в становището достойнства и съдържащите се в разработката значими, авторови научни и научно-приложни приноси.

V. Заключение

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема: *„Възможности за устойчиво развитие на хотелиерството в малка община (по примера на община Каварна)“*, с автор **Михаела Николаева Димитрова**, съдържа необходимите теоретични и научно-приложни резултати. Те имат оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на нормативната уредба. Дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и изследователски умения в професионално направление 3.9. Туризм, демонстрира качества и способности за самостоятелно провеждане на научно изследване. В резултат на посочените аргументи, препоръчвам с убеденост на членовете на научното жури да бъде присъдена **образователната и научната степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (туризм)“**, професионално направление 3.9. Туризм на докторант **Михаела Николаева Димитрова**.

гр. Варна
21.03.2024 г.

Член на научно жури

(доц. д-р Генка Рафаилова)